

การลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรม กรณีพื้นที่ตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

นายสุนทร อุปมาณ
ส่วนปฏิบัติการฉุกเฉินและฟื้นฟู
สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย

ปัจจุบันพบว่ามีการลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมอยู่เนือง ๆ โดยปี ๒๕๕๖ กรมควบคุมมลพิษได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรม จำนวน ๑๒ ครั้ง นอกจากนั้น กระแสการตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อมทำให้มีการนำเสนอภาพข่าวการประท้วง และการร้องเรียนเกี่ยวกับการลักลอบทิ้งกากของเสียในพื้นที่สาธารณะอยู่เป็นประจำ เนื่องจากเป็นประเด็นที่ประชาชนให้ความสนใจและเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัย ได้แก่ ปัญหากลิ่นเหม็น การแพร่กระจายของมลพิษและสารเคมีที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำผิวดิน น้ำใต้ดินและพื้นที่เกษตรกรรมจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ตามปกติ โดยจังหวัดที่พบว่ามี การลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มจังหวัดในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดระยอง ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระบุรี กาญจนบุรี และสมุทรสาคร ชลบุรี สมุทรปราการ และราชบุรี ซึ่งเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมที่เป็นแหล่งกำเนิดกากของเสีย และมีสถานประกอบการโรงงานประเภท ๑๐๕ และ ๑๐๖ ที่รับคัดแยกและกำจัดกากของเสียตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก

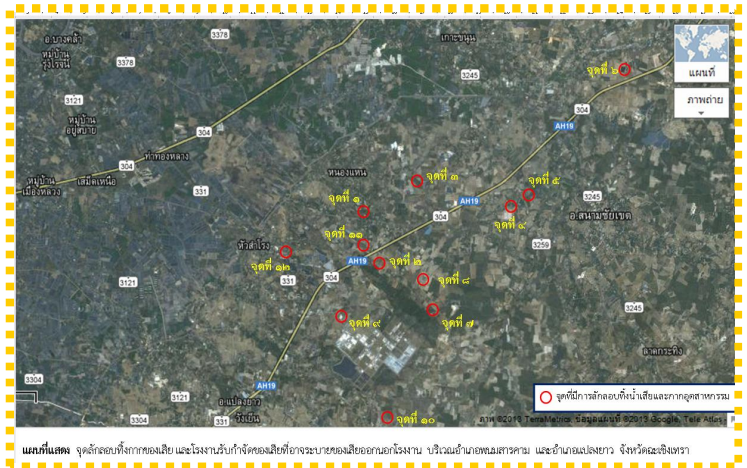
สาเหตุหลักของการลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมอย่างผิดกฎหมาย เนื่องจากปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นมีมากเกินความสามารถในการรองรับของระบบกำจัดที่มีอยู่ ซึ่งในแต่ละปีมีปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมทั้งที่เป็นอันตรายและไม่เป็นอันตรายเกิดขึ้นประมาณ ๓๐ ล้านตัน แต่ระบบกำจัดที่มีอยู่สามารถรองรับได้เพียง ๓ - ๔ แสนตัน หรือคิดเป็น ๑ เปอร์เซ็นต์ของปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมทั้งระบบ รวมทั้งความต้องการลดค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการ เนื่องจากค่ากำจัดกากของเสียอุตสาหกรรมค่อนข้างสูง เฉลี่ย ๑๐,๐๐๐ บาทต่อตัน จึงทำให้มีผู้รับจ้างขนส่งและรับกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรมอย่างผิดกฎหมายเกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการลักลอบนำกากของเสียไปทิ้งในพื้นที่บ่อดินเก่าหรือเหมืองร้าง พื้นที่ว่างเปล่า ข้างถนน แหล่งน้ำ พื้นที่เกษตร และพื้นที่สาธารณะที่ลี้ลับตาผู้คน โดยส่วนใหญ่ไม่มีการบำบัดหรือกำจัดที่ถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อเป็นการ

ลดค่าใช้จ่าย ทำให้อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง และเป็นภาระที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาในการบำบัดและฟื้นฟูพื้นที่ปนเปื้อนมลพิษ รวมถึงการติดตามเพื่อฟ้องร้องและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด นอกจากนี้ยังมีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นแหล่งกำเนิดกากของเสีย และการกำกับผู้รับจ้างขนส่ง และผู้รับกำจัดกากของเสียที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ข้อจำกัดเกี่ยวกับทลงโทษ

และอัตราค่าปรับที่ยังถือว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์จากธุรกิจเกี่ยวกับการกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรม ทำให้ปัจจุบันธุรกิจนอกกฎหมายเกี่ยวกับการขนส่งและรับกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรมยังคงมีอยู่กรณีตัวอย่างที่เป็นข่าวอย่างต่อเนื่องในปี ๒๕๕๖ - ๕๖ ได้แก่ เหตุการณ์การลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมในพื้นที่ตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นจากน้ำเสียและกากสารเคมี จนเป็นสาเหตุของการชุมนุมประท้วงและร้องเรียนจากผู้ที่ได้รับเดือดร้อนไปยังหลายหน่วยงาน จากการตรวจสอบพบว่ามีกรลักลอบนำกากของเสียอุตสาหกรรมมาทิ้งในบ่อดินเก่าพื้นที่หมู่ที่ ๗ ตำบลหนองแห่น ขนาดพื้นที่ประมาณ ๑๐ ไร่ คิดเป็นปริมาตรน้ำเสียไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งจากการตรวจสอบน้ำเสียน้ำและกากของเสียที่ถูกนำมาทิ้งในบ่อดังกล่าวพบว่า มีการปนเปื้อนสารฟีนอล และมีค่า BOD และค่า COD สูงเกินมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งโรงงาน เข้าข่ายเป็นวัตถุอันตราย ตาม พรบ.วัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕

จากการติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมของส่วนปฏิบัติการฉุกเฉินและฟื้นฟู กรมควบคุมมลพิษพบว่ามีการปนเปื้อนของสารเคมีสู่แหล่งน้ำใต้ดินและน้ำบ่อดินที่ประชาชนในพื้นที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค และอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ นอกจากนี้ ยังพบว่าฟาร์มสุกรในพื้นที่ได้รับผลกระทบ ส่งผลให้สุกรแรกเกิดตายเป็นจำนวนมากผิดปกติ เป็นต้น ซึ่งกรมควบคุมมลพิษร่วมกับจังหวัดฉะเชิงเทรา และหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้อำนาจหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบนำกากอุตสาหกรรมมาทิ้งในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยลำดับ ซึ่งจากการสอบถามข้อมูลทราบว่าเริ่มมีการลักลอบนำกากของเสียมาทิ้งในพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่สถานการณ์ยังไม่รุนแรง จนกระทั่งในช่วงกลางปี ๒๕๕๕ ประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองแห่นได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากปัญหากลิ่นเหม็นจากน้ำเสียและกากของเสียอุตสาหกรรมที่ถูกนำมาทิ้งในบ่อดินเก่าที่ผู้ประกอบการได้กว้านซื้อไว้ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่ไม่ห่างจากชุมชนมากนัก โดยประชาชนได้เดินขบวนประท้วงให้ปิดบ่อดินดังกล่าว และร้องเรียนไปยังหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบจนนำไปสู่การตรวจสอบและดำเนินคดีกับเจ้าของที่ดินผู้ประกอบการโรงงานที่รับกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรมอย่างผิดกฎหมาย และผู้ที่นำกากของเสียอุตสาหกรรมมาลักลอบทิ้งในบริเวณพื้นที่อำเภอพนมสารคาม และอำเภอแปลงยาว จำนวนมากกว่า ๑๐ แห่ง โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบได้สั่งการให้ผู้ประกอบการทำแก้ไขปัญหาโดยการบำบัดน้ำเสียและขนย้ายกากของเสียไปกำจัดนอกพื้นที่เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนรวมทั้งเพื่อเป็นการป้องกันการแพร่กระจายและการปนเปื้อนมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ใกล้เคียง โดยส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาจนแล้วเสร็จตั้งแต่ต้นปี ๒๕๕๖ ส่วนที่ยังไม่สามารถหาผู้กระทำผิดได้กรมโรงงานอุตสาหกรรมจะเข้าไปทำแผนในการบำบัดและฟื้นฟูภายหลังจากคดีสิ้นสุดต่อไป

จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำใต้ดินในพื้นที่ตำบลหนองแห่น ระหว่างปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖ พบว่ามีการแพร่กระจายของสารฟีนอลปนเปื้อนสู่ น้ำใต้ดินในระดับเกินมาตรฐานน้ำดื่มเพื่อการบริโภค สันนิษฐานว่ามีแหล่งกำเนิดมาจากจุดลักลอบทิ้งกากของเสีย ซึ่งพบว่ามีอยู่หลายจุดในพื้นที่ตำบลหนองแห่นและพื้นที่ใกล้เคียง

โดยกรมควบคุมมลพิษได้แจ้งหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงดื่มน้ำเพื่อการต้มกิน และประสานกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนการกรองน้ำเคลื่อนที่เพื่อผลิตน้ำดื่มสะอาดแจกจ่ายแก่ประชาชนในพื้นที่จนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่ภาวะปกติ นอกจากนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทราได้จัดหางบประมาณในการจัดซื้อเครื่องกรองน้ำดื่มที่สามารถกรองสารฟีนอลได้และติดตั้งแก่ประชาชนในพื้นที่เสี่ยง ส่วนแผนงานระยะยาว จังหวัดฉะเชิงเทราได้ขอสนับสนุนงบประมาณในปี ๒๕๕๗ เพื่อก่อสร้างระบบประปาจากการประปาส่วนภูมิภาคไว้แล้ว

สรุปภาพรวมของปัญหาการลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราได้รับการแก้ไขมาโดยลำดับ จากผลการตรวจสอบครั้งล่าสุดของกรมควบคุมมลพิษ (พฤศจิกายน ๒๕๕๖) พบว่าสถานการณ์มีแนวโน้มดีขึ้น แต่ทั้งนี้ กรมควบคุมมลพิษจะได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเฝ้าระวังจนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ สำหรับการแก้ไขปัญหาในระยะยาว จังหวัดฉะเชิงเทราและหน่วยงานท้องถิ่นมีแผนรองรับเกี่ยวกับการจัดหาแหล่งน้ำดื่มบริสุทธิ์ให้กับประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการสร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวังการลักลอบทิ้งกากของเสีย นอกจากนี้ กรมควบคุมมลพิษและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้มีการหารือเพื่อกำหนดแนวทางและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรม รวมทั้งแผนในการจัดการพื้นที่ที่ปนเปื้อนต่อไป
